



Twee minuten-recensie

Het verhaal van Vlaanderen: aflevering 3 'Duistere' middeleeuwen

Waarom je de aflevering moet kijken

U bent nieuwsgierig. Over de vroege middeleeuwen is in het algemeen niet zo veel bekend, dus u bent wel benieuwd om te ontdekken wat we over deze periode weten.

U verkiest eerder enkele korte geschiedverhaaltjes boven één lang historisch overzicht.

U houdt van het mystieke element van de geschiedenis. Er zijn nu eenmaal dingen verloren gegaan, maar speculeren mag altijd.

Waarom je de aflevering beter vermijdt

U komt uit de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant of Limburg. Helaas, dit is voorlopig niet uw verhaal.

Speculeren over de geschiedenis is niets voor u. De documentaires die u kijkt, moeten duidelijk zijn en de feiten brengen.

U bent er zeker van dat alle historici (en de VRT) tegenwoordig 'woke' zijn. En zie, gaat het toch wel niet over een sterke middeleeuwse vrouw! Onmogelijk!

Wat je kan leren uit deze aflevering

Voor de derde aflevering keert Tom Waes terug naar de vroege middeleeuwen, tussen het jaar 400 en 1000. Al heel snel krijgt dit tijdperk de typische adjectieven toegeworpen: we bevinden ons in de 'duistere' middeleeuwen, in een 'mysterieus' tijdperk, in een tijdperk waar nog steeds 'een waas' (pun intended?) rond hangt. Dat zijn omschrijvingen waar historici normaal gezien collectief van door het raam springen, maar goed, voorlopig vallen er op de Vlaamse geschiedenisdepartementen geen accidenten te melden.

Deze aflevering leert ons wel hoe we het best omgaan met een verleden waarvan we eigenlijk niet weten wat er exact heeft plaatsgevonden. Zo bespreekt Tom de *Vita Sancti Amandi*, een heiligenleven uit de zevende eeuw, door gewoon een passage uit het boek na te spelen en er achteraf de nodige context erbij te geven. Eigenlijk weten we niet hoe christelijke missionarissen uit deze tijd precies te werk gingen, omdat we ook niet weten welke passages uit het boek waargebeurd zijn en welke er overdreven zijn. Ook bij het verhaal van Boudewijn II benadrukt Tom dat we eigenlijk niets weten over de periode tussen het moment dat hij als 15-jarige aan de macht kwam en de periode waarin hij (als uit het niets) bekendstaat als een enorm rijke en machtige graaf. Dat is helder en eerlijk, maar door te focussen op het 'duistere' verleden, kan het programma tegelijk wel doen alsof het enkele onoplosbare mysteries net heeft ontcijferd.

Waar in de vorige afleveringen goede pogingen werden ondernomen om bepaalde volkeren te nuanceren, zoals de toch niet zo domme Neanderthalers of de Galliërs als landbouwers in plaats van krijgers, doet deze aflevering helaas al veel minder moeite. De Vikingen worden in deze aflevering neergezet als niets meer dan brute plunderslaars die alles en iedereen die ze te pakken krijgen meegraaien, terwijl historici er al jaren op hameren dat ze meer waren alleen dat. Vooral de scène waarin een Noorman een gouden kelk pakt en er aan likt, terwijl tegelijkertijd enkele monniken met de relikwieën van Bavo op de vlucht slaan, kon moeilijk stereotieper. Dat het verhaal van Vlaanderen er dus één van underdogs is, wordt in deze aflevering nog eens extra in de verf gezet.

Ook leert deze aflevering dat het programma zijn titel voorlopig wel heel letterlijk neemt. Waar de introgeneriek nog beschrijft dat de reeks zal gaan over het Vlaanderen waar nu 6 miljoen mensen wonen, werken en leven, behandelt deze episode alleen de gebeurtenissen binnen het graafschap Vlaanderen, zonder enige aandacht te schenken aan de andere 'Vlaamse' regio's, zoals de graafschappen van Leuven en Brussel, het markgraafschap Antwerpen of Haspengouw. Die keuze zal de reeks trouwens geen kijkers kosten: benieuwd of de gemiddelde Antwerpse kijker er op zondagavond om maalt dat 't stad langer 'Brabants' dan 'Vlaams' was.

Het beste stuk

Op het einde van de aflevering probeert Tom Waes samen met een historicus en de stadsarcheoloog van Gent het mysterie van de beenderen van Judith van Francië te ontrafelen. Tom Waes wil ongelooflijk graag geloven dat dit daadwerkelijk de beenderen van Judith zijn en stelt zelfs een DNA-test voor, terwijl de experts terughoudender zijn. Zij nuanceren het mythische aspect van de vondst en benadrukken vooral het belang van het feit dat er een vrouw ligt op de plaats waar meestal alleen mannen liggen. Uiteindelijk plooit alleen de stadsarcheoloog voor het enorme enthousiasme van Tom, maar het zorgt wel voor een licht euforisch momentje na een aflevering die toch vooral draait over de omgang met historische tegenslagen.

De meest opvallende quotes

"Ik vind het eigenlijk een verhaal waarvan het zo mooi is, dat het jammer zou zijn dat het niet echt gebeurd is. Het is te mooi om niet waar te zijn."

"Hier ga ik efkes een foto van trekken, want dit is een belangrijk moment. Vanaf nu bestaat Vlaanderen voor de geschiedschrijving. Oké Karel, lachen, Judith."

"Dus, beste historici, stop met discussiëren. Want wat mij betreft, zit een van die figuren gewoon in deze doos."

"'Duistere' middeleeuwen', televisieprogramma, Het Verhaal van Vlaanderen. (VRT, 15 januari 2023). Recensie door Alexander Hilkens.